

Вагоме місце у творчому доробку К.-М. Вебера посідають «Варіації для кларнета і фортепіано B-dur» ор. 33 (1811), написані на тему з опери «Сильвана» (1810). Це зразок блискучих концертних варіацій, у яких післялірично-аріозної теми звучать сім варіацій, що збагачують мелодію фігураціями, змінюють фактурну організацію та темброво-динамічні відтінки.

До найвизначніших ансамблевих композицій композитора належить Соната для кларнета і фортепіано Es-dur (1816), відома за першим виданням як «Великий концертний дует» ор. 48. Досконалість форми поєднується тут із вишуканістю письма, красою тематизму, багатством тембрових барв і розгорнутою виразовою палітрою. Мелодика К.-М. Вебера зумовила появу нових виконавських нюансів і штрихів, істотно розширивши традиційний арсенал артикуляційних і динамічних засобів. Упродовж XIX ст. стиль гри на духових інструментах значною мірою формувався під впливом веберівської мелодики, яка поєднала романтичну експресію та патетичність із природною простотою звучання. Кларнетові твори композитора й донині залишаються актуальними в концертній і педагогічній практиці.

За своїм художнім задумом, змістом й образною спрямованістю низка концертних композицій для духових інструментів К.-М. Вебера належить до кола творів, у яких утілено провідні риси музично-історичного становлення епохи Романтизму. Зазначені твори автора — для кларнета, фагота й частково валторни — і сьогодні зберігають реноме фундаментальних у професійній виконавській практиці, поєднуючи технічну досконалість та багатство образного змісту.

О. Степанова

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ПУБЛІЧНОЇ ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О. Stepanova

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF STUDENTS' ADAPTATION TO PUBLIC PERFORMANCE ACTIVITY IN THE CONTEXT OF DISTANCE LEARNING

Адаптація до публічного виступу — це складний психологічний процес, який впливає на емоційну саморегуляцію, когнітивну оцінку ситуації, соціальну взаємодію та самоефективність. В українському освітньому контексті дистанційне навчання як унаслідок безпекових ризиків, вимушених пересувань, нестійкої інфраструктури та колапсу ритму життя, дистанційне навчання стало не лише педагогічним вибором, а й необхідним форматом. Такі умови формують специфічну конфігурацію стресорів, які можуть, з одного боку, підвищити тривожність, а з іншого — спонукати розвиток стійкості, автономії, нових форм виконавського досвіду.

Доволі традиційним у публічних виступах є оцінювальний стрес. Студенти, виступаючи, як правило, очікують судження, порівнюють себе з іншими. Таке очікування оцінки та порівняння викликає фізіологічну реакцію організму. До основних ознак належать: прискорене серцебиття, напруження, підвищена увага, адреналін тощо. Тож студентами такий стан інтерпретується по-різному: як мобілізуючий фактор, у якому хвилювання виконує функцію помічника, що впливає на зосередженість і призводить до кращого виконання; або загрозливий фактор, у такому випадку хвилювання прирівнюється до страху, що заважає втіленню основних завдань музичного твору.

Адаптація до публічного виступу залежить від таких факторів, як: переконливість у власних силах (здатність добре зіграти твір або виступити перед аудиторією), локусу контролю (зосередитися на внутрішньому локусі, коли результат залежить від підготовки та вкладених зусиль, аніж на зовнішньому, де проявляється схильність переказати результат на зовнішні обставини), стилю подолання труднощів (проблемно-орієнтованого чи емоційно-орієнтованого), толерантності до невизначеності (вміти швидко адаптуватися до непередбачуваних обставин). В умовах дистанційного навчання ці чинники трансформуються: «аудиторія» опосередковується взаємодією з камерою, мікрофоном і цифровою платформою, що змінює психологічне сприйняття виступу та впливає на процес адаптації студента до публічної виконавської діяльності.

Психологічним механізмом, через який виникає хвилювання або невпевненість під час онлайн-виступів, є когнітивна оцінка. Внутрішня інтерпретація студентами ситуації під час онлайн-виступів у формі запису, який може бути переглянутий, повторно оцінений або поширений поза межами аудиторії, підвищує психологічний рівень невпевненості. Перегляд зафіксованих записів сприяє формуванню перфекціоністських стандартів, схильності до надмірного обдумування та постійного прагнення наблизитися до досконалого виконання через переписування виконавських дублів, що у свою чергу спричиняє уникання участі в концертах та інших публічних подіях. Натомість, якщо онлайн-виступ розглядається як проміжний етап навчання в межах поступової адаптації до публічного виконання, такий формат дозволяє експериментувати, пробувати різні інтерпретації, працювати з хвилюванням та уникати сильного соціального тиску.

Останнім часом українські студенти навчаються за умов непередбачуваного розкладу, повітряних тривог, вимушеного переміщення, перебоїв з електропостачанням чи інтернетом. Усе це створює хронічний фоновий стрес і сприяє фрагментації уваги, що знижує якість підготовки та підсилює негативні автосугестивні упередження («я не здатний», «я не можу виступати під тиском»). Дистанційне навчання також обмежує неформальну взаємодію з однолітками, зменшуючи можливість для опосередкованого навчання (спостереження за іншими та обмін досвідом) та емоційної нормалізації, які є важливими буферами сценічної тривожності.

Крім того, домашнє середовище не завжди забезпечує належні акустичні й технічні умови. Відсутність стабільного «простору виступу» послаблює систему ритуалів (розігрів, вихід на сцену, налаштування уваги), що зазвичай допомагає регулювати рівень збудження. Під час дистанційних виступів можуть виникати технічні труднощі (затримка звуку, спотворення аудіо, збої платформи), через що частково акцент тривожності зміщується з художнього вираження на страх технічної несправності, підвищуючи когнітивне навантаження (концентрація уваги на декількох речах одночасно: техніка, інтернет, платформа тощо) та порушуючи стан «поток».

Попри зазначені труднощі, дистанційне навчання може допомогти студентам адаптуватися до публічної виконавської діяльності за умови цілеспрямованої організації процесу. Ефективними психолого-педагогічними умовами можуть бути:

- короткі, регулярні виступи для невеликої групи, що знижує ризик невдачі та поступово формує стійкість до публічного виконання;
- переосмислення ставлення до хвилювання перед виступами;